

LANDSMØTE 23. APRIL

Årsberetning 2021-2022

SIOPS
VETERANFORBUNDET

Page Break

1. Organisasjon

1.1. Landsmøtet 2021 – digital løsning grunnet koronapandemien

Landsmøtet 2021 ble arrangert som et heldigitalt møte lørdag 5. juni grunnet pandemien, på samme måte som i 2020. SIOPS administrasjon, styreleder, kontrollkomite og valgkomite var samlet i SIOPS' Info- og Ressurscenter i Kongens gate 9, Oslo. Gjennomføringen foregikk på Zoom med bruk av GoPlenum for stemmegivning.

Erfaringene var at GoPlenum var et egnet digitalt verktøy for presentasjon av sakspapirer, og for å gjennomføre stemmegivning på en enkel og rask måte. Den store utfordringen var imidlertid at noen av de digitale møtedeltakerne ikke hadde forberedt seg godt nok ift utsendt møteinformasjon, og ved at de ikke på forhånd hadde opprettet seg selv som bruker av systemet. Det ga oss noen utfordringer under stemmegivning.

1.2. Styret, komiteer og utvalg

Styret: Arve Marcellius Aasbak (styreleder), Hallgeir Mikalsen (nestleder), Ronny Kristoffersen, Angela Claire Bjørøy-Karlsen, Veronica Nilsen, Rune Wenneberg (trakk seg mvf 1/1-22), Ronny Gabrielsen (midlertidig mvf 1/1-22 til landsmøtet 2022).

Vara: Ronny Gabrielsen (frem til 31/12-21), Frank Cato Lahti, Bjørn Ivar Monrad, Sten Rune Kristiansen, Kristin Birgitte Kvarme Sand, Linda A. Grønning, Geir Novik.

POC-tillitsvalgt: Frank Cato Lahti (fung. til 1/12-21), Arnstein Forodden (fra 1/12-21).

Kontrollkomité: Anders Grindaker (leder) og Bjørn Pettersen. Vara Ola Spakmo og Morten Berg.

Valgkomité: Jan-Edgar Nilsen (leder), Jøran Dahl og Nicholas Dreyer Heimgård. Vara Helge Horslund og Arnstein Forodden.

Styret har i landsmøteperioden hatt fire styremøter, hhv to i 2021 og to i 2022. Styret oppnevnte en arbeidsgruppe som har vært i arbeid i hele perioden ifm utarbeidelse av nytt forslag til handlingsplan.

Styreverv og øvrige tillitsverv i organisasjonen baserer seg prinsipielt på frivillig innsats. Styret besluttet imidlertid i styremøte 16/2-22 at styreleder skal honoreres med 0,4 G/år for tapt arbeidsinntekt ifm SIOPS arbeid, merarbeid ifm forberedelse og gjennomføring av styremøter, oppfølging av styret, koordinering med administrasjonen og deltakelse på ulike møter med eksterne (politikere på Stortinget, regjeringsmedlemmer og departementer mm). Styret besluttet videre at honoraret skulle gis tilbakevirkende kraft fra landsmøtet i 2020 da styreleder ble valgt. Dette fremgår av regnskap 2021 ifm. etterbetaling 2020/21. Fremover utbetales dette i halvårslige beløp. Honoraret er skattbar inntekt, det betales arbeidsgiveravgift, men det er ikke pensjonsgivende og gir ikke feriepenger.

1.3. SIOPS administrasjon

Det har vært tre fulltidsansatte i perioden, generalsekretær og to rådgivere. I tillegg har en veteran hatt en liten stillingsbrøk knyttet til planlegging og gjennomføring av mestrings-aktiviteter. Med bare tre personer i administrasjonen er vi sårbare når det gjelder lengre sykefravær og ferieavvikling. Vi har støttet oss på mye frivillig innsats i SIOPS' aktiviteter, og har hatt et høyt aktivitetsnivå i perioden.

En betydelig del av administrasjonens arbeid består i å følge opp veteraner eller pårørende som har tatt kontakt, og som trenger omsorg og hjelp. Her handler det ofte om rådgivning om mulighetene for oppfølging og behandling i helsevesenet og om juridisk bistand. Det er et viktig arbeid, men det er også tidkrevende. Interessepolitisk arbeid, spesielt på det juridiske området, gjør at vi også i 2021 har

kjøpt inn juridisk bistand/konsulent på timebasis i enkelte saker. Det var flere viktige høringsrunder om regjeringens oppfølging av ulike anmodnings-vedtak om erstatnings- og kompensasjonsordningene i 2021, hvor vi trengte juridisk støtte. Vi har også trukket veksler på skadde veteraner som har spesiell kompetanse på ulike saksfelt når det har vært behov, og slik bistand har vi også kompensert litt økonomisk i noen tilfeller.

Fra 1. januar 2022 ble arbeidsoppgavene i administrasjonen omfordelt for å få klarere grenselinjer og bedre effekt i det daglige arbeidet.

1.4. SIOPS info- og ressurscenter i Kongens gate 9, møteplass og arrangementer

Vi er nå 3,5 år inne i en 10 års leieavtale med Lille Oslo Eiendom AS som ble inngått i 2018, for leie av lokaler i Kongens gate 9. Det er viktig at man er klar over forholdet, for det kommer tidvis forslag om at SIOPS bør vurdere andre og mindre lokaler. Dersom dette skal vurderes seriøst og anses som nødvendig, må det en grundig juridisk gjennomgang av kontrakten for å vurdere vårt handlingsrom, bindinger og eventuelle kostnader.

Vi har i 2021 ikke foretatt noe spesielt vedlikehold som har krevd økonomiske ressurser. Dog ble gulv bonet høsten 2021, og vi investerte i nytt lydanlegg til lokalet. Ellers tilfredsstillende lokalet våre behov, og er svært godt egnet for formålet.

SIOPS stiller fasilitetene gratis til disposisjon for andre organisasjoner i «veteranfamilien», Forsvaret eller andre nære sivile samarbeidende organisasjoner. Dette bidrar til økt samarbeid mellom organisasjonene, og gir god «kost – nytte». Vi ønsker at lokalet skal bli brukt mest mulig, men koronapandemien la en demper på aktivitetsnivået også i 2021-22. Lokalet er i perioden bl.a. brukt av Rådet for psykisk helse, MILVET MC, NROF og FVT.

Kongens gate 9 er en viktig møtearena. Det kan være så enkelt som å komme innom for å få en kopp kaffe og slå av en prat, eller bare ha et trygt sted å falle til ro en liten stund. Vi har opplevd at det har vært veldig viktig å holde kontoret åpent gjennom pandemien, og for dem som jevnlig besøker kontoret har dette vært spesielt verdifullt. I tillegg har det vært fint å kunne holde åpent for dem som befinner seg i området, og f.eks. er på vei til møte med advokat eller time hos en behandler. Vi har derfor holdt lokalt åpent nesten hele tiden, men i perioder har det kun vært en tilstede pga. reglene om hjemmekontor grunnet Covid.

Pandemien har vanskeliggjort større arrangementer i lokalet i perioden, og flere planlagte temakvelder og andre samlinger har derfor i stor grad utgått. Planlagt juleavslutning 2021 måtte kanselleres, det samme med fellesarrangement med Veteran møter Veteran med pizza for veteranfamilier før teaterkveld romjulen 2021. Vi klarte imidlertid å gjennomføre en sommeravslutning 2021, og lunsj for 30 inviterte gjester som markering av SIOPS 15 år, samt juleavslutning for POC-nettverket med julebord. Mye av møtevirksomheten med eksterne har i perioder foregått digitalt. Til tross for pandemien var 274 personer innom KG 9 i 2021 og omtrent det samme antall personer tok kontakt med oss i ulike spørsmål på telefon, mail eller via FB. Vinteren/våren 2022 har aktiviteten tatt seg opp til et mer normalt nivå etter at smittevernreglene ble opphevet på nyåret.

For å skape mer aktivitet i lokalene våre, har vi fått en avtale med at Arnstein Forodden, Morten Berg og Jarle Söderholm er tilstede hver onsdag fra november 2021, med vaffel- og møtedag for veteraner.

De kan også kontaktes digitalt, for å veilede veteraner om både erstatnings-ordninger, NAV regler, økonomisk veiledning mm.

1.5. Frivillig arbeid

Våre frivillige nedlegger en uvurderlig innsats for SIOPS, og de fleste prosjektene er initiert og driftet av dem. Koronapandemien har imidlertid satt en stopper for mange arrangementer der det normalt ville vært en betydelig frivillig innsats. Gjennom likepersonsarbeidet Point of Contact (POC) bidrar ca. 15 veteraner med konkret hjelp og støtte til andre veteraner som føler de står alene med sine utfordringer. Frivillige stiller også opp og holder foredrag og presentasjoner på vegne av SIOPS, og representerer forbundet på regionale og lokale møter. Styret i SIOPS ønsker å benytte anledningen til å takke alle frivillige i organisasjonen for deres gode innsats.

1.6. Medlemmer

Det er et grunnleggende prinsipp for oss at vi bistår alle som kontakter oss uavhengig av om de er medlemmer eller ikke. Dette prinsippet gjelder også for de ulike aktivitetene vi tilbyr. Alle aktiviteter er åpne for veteraner i målgruppen. Foredrag, debatter og liknende arrangementer er åpne og gratis for alle uavhengig av medlemskap.

Antall betalende medlemmer er svakt stigende, men lavere enn ønskelig. I 2020 var antall betalende medlemmer rundt 200, og medlemstallet har svingt mellom 175-200 før det. I 2021 var det registrert 234 betalende medlemmer. Vi ønsker flere betalende medlemmer, og oppfordrer derfor alle til å forsøke å verve et nytt betalende medlem hver i 2022, slik at medlemsmassen kan vokse. Vi vil også gjennomføre vervekampanjer i 2022. I april 2022 er medlemstallet 205, og vi forventer at dette stiger litt utover året.

Styret benytter anledningen til å takke alle betalende medlemmer og støttespillere i 2021-2022. SIOPS får også inn pengegaver fra enkeltpersoner gjennom ulike innsamlinger som foregår på Facebook mm, og som resulterer i gode tilskudd til økonomien. Det er styret også svært takknemlig for.

1.7. Organisasjonens økonomi

SIOPS har p.t. en god økonomi. Budsjettåret 2021 har i stor grad vært preget av pandemien, som tidvis har lagt begrensninger på muligheten til å gjennomføre ulike motivasjons- og mestringsaktiviteter, og fremfor alt møter. Flere aktiviteter er derfor blitt kansellert, eller redusert i omfang. Videre ble reiseaktiviteten redusert i 2021, blant annet ble det færre POC-samlinger. Det var også vanskelig å gjennomføre temakvelder og andre arrangementer i Kongens gate 9. Det henvises konkret til resultatregnskap 2021 og budsjett 2022, og nærmere informasjon om økonomisk status.

1.8. Covid 19-pandemi – innvirkning på virksomheten i SIOPS

I perioden har administrasjonen i all hovedsak hatt full drift med de fast ansatte tilstede i Kongens gate 9, med fleksibilitet for hjemmekontor, men med unntak av desember 2021 og januar 2022 hvor vi bare hadde en fast tilstede pga. regler om hjemmekontor. Pandemien la flere begrensninger på vår mulighet til å gjennomføre ulike arrangementer, og resulterte i at noen aktiviteter måtte avlyses, og noen ble gjennomført med redusert antall deltakere. Vi har likevel klart å gjennomføre mesteparten av de planlagte mestringsaktiviteter på en god måte. Digitale løsninger og møteplasser er noe vi har vennt oss til, og som vi kan benytte oss mer av under normale forhold. Styremøter har vært heldigitale eller hybride møter, og mange eksterne møter med politikere, departementer og andre har vært digitale.

Vi har vært tilgjengelig hele tiden på mail og telefon og sosiale medier. Tilbudet vårt for kontakt med skadde veteraner har derfor ikke vært vesentlig svekket i perioden, og POC-ene har fulgt opp sine

veterankamerater mer eller mindre som normalt. Vi har erfart en jevn strøm av veteraner som har tatt kontakt med oss på mail eller telefon gjennom perioden. Det er kjente problemstillinger som gjelder personlig økonomi, juridiske forhold som erstatnings- og kompensasjonsordningene, behovet for helsehjelp, spesielt for å finne en god fastlege eller en annen behandler.

1.9. SIOPS 15 års jubileum markert med lunsj og ny film

SIOPS hadde 15. årsdag den 11. september 2021. Pandemien begrenset vår mulighet for et større arrangement. Styreleder skrev en hilsning som ble lagt ut på nettsiden. I tillegg inviterte vi til lunsj i Kongens gate 9 den 3. september med 30 gjester, herunder deltakelse fra bl.a. veteranorganisasjoner, Forsvaret, FD, Ombudsnemnda, NAV og veteraner.

I tillegg fikk vi laget en fin jubileumsfilm. Der grunnleggere og andre viktige ressurspersoner oppsummerte SIOPS gjennom 15 år på en fin måte. Dette var Anders Grindaker, Nina Solberg, Arve Marcellius Aasbak, Jøran Dahl og Heidi Hovland Bergfald.

<https://www.youtube.com/watch?v=uo6qcrYfbg0&t=10s>

1.10. Styrets arbeidsgruppe for å lage ny SIOPS handlingsplan

Styret nedsatte sommeren 2021 en intern arbeidsgruppe som skulle følge opp landsmøtets vedtak om å utarbeide et forslag til ny handlingsplan (ref protokoll). Gruppen bestod av Angela Claire Bjørøy-Karlsen, Linda A. Grønning, Ola Spakmo, og Marie G. Rolandsen. Arbeidsgruppen ble vinteren 2021/2022 utvidet med Hallgeir Mikalsen og Øystein K. Wemberg. Det har vært avholdt en lang rekke møter internt i arbeidsgruppen i hele perioden, samt en fysisk samling med gruppeprosess i styret. Forslag til ny handlingsplan fremlegges som egen sak på landsmøtet. Styret benytter anledningen til å takke arbeidsgruppen og alle bidragsyttere i prosessen.

2. Interessepolitisk arbeid

2.1 Innledning og oversikt over interessepolitiske møter

Det er samfunnets ansvar å ivareta veteranene, og det er Storting og regjering som beslutter å sende personell ut i internasjonale operasjoner. Derfor arbeider vi for å sikre veteraner en god ivaretagelse slik at de blir anerkjent for sin innsats av våre politikere og i samfunnet, at de møter en trygg og kompetent helsetjeneste, at de har et godt rettsvern, et økonomisk sikkerhetsnett, og at deres familie og pårørende også kan oppsøke hjelp ved behov.

Interessepolitisk arbeid er alltid noe av det viktigste vi gjør, og det har ikke vært noe unntak i løpet av den siste landsmøteperioden. Det er likevel viktig å påpeke at 2020 var et spesielt år med tanke på interessepolitikken. Den regjeringsoppnevnte arbeidsgruppen for gjennomgang av erstatnings- og kompensasjonsordningene leverte sin rapport, og vi fikk en ny stortingsmelding - den nye veteranmeldingen - og et representantforslag i Stortinget. Fokuset i 2021 har vært å følge opp høringer og forslag til lovendringer som kom som konsekvens etter Stortingets behandling av Dok-8 forslaget og veteranmeldingen, og å sette fokus på den manglende videre satsingen på veteranivaretagelse.

2021 var også et valgår og vi fikk en ny regjering, og et nytt politisk flertall på Stortinget. Mange av SIOPS sine "støttespillere" på Stortinget tok ikke gjenvalg, eller mistet plassen sin. Det gjør at vi som organisasjon må arbeide med å etablere nye kontakter og få politisk støtte fra nye hold. Dette arbeidet er tidkrevende, men en nødvendig investering i fremtidig politisk gjennomslag.

To av våre hovedsaker i året som har vært å følge opp arbeidet som regjeringen (FD) har gjort for å etablere en forskningsstrategi på veteranfeltet. Her har vi vært svært kritiske til prosessen rundt utarbeidelsen av mandatet og sammensetningen av arbeidsgruppen. Vi har tatt dette opp med partiene på Stortinget, og med departementene. I tillegg har vi lagt særlig vekt på behovet for en ny handlingsplan med konkrete tiltak. Vi har lenge ment at det å gå fra over 150 tiltak (i Handlings- og Oppfølgingsplanen) til tre “prioriterte fokusområder” kan tyde på at interessen for videre ivaretagelse av veteraner er svekket. Disse punktene blir beskrevet nærmere nedenfor.

Organisasjonen har i løpet av landsmøteperioden hatt tett kontakt med politikere, embetsverk, andre etater og organisasjoner. Nedenfor følger en oversikt over all møtevirksomhet med nevnte i løpet av landsmøteperioden.

12.02.21 Møte med RVTS	02.03.21 Møte med FD
15.04.21 Møte med FD	30.04.21 Møte med Rødt
02.06.21 Møte med Ap	08.06.21 Møte med Forsvarssjef
11.06.21 Møte med Rødt	17.06.21 Møte med Sp
17.06.21 Møte med SV	21.06.21 Møte med Forsv.ombudsnemd
05.07.21 Besøk av Forsvarssjef	05.08.21 Møte med Høyre
05.08.21 Møte med Veteraninspektør	09.08.21 Møte med KrF
11.08.21 Møte med Forsvarets Sanitet	13.08.21 Møte med FrP
15.09.21 Møte med Forsvarets Sanitet	22.11.21 Møte med Sp
16.12.21 Møte med SV	07.02.22 Møte med helseministeren
08.02.22 Møte med Forsvarets Sanitet	14.02.22 Møte med FD
14.03.22 Møte med Veteraninspektøren	16.03.22 Møte med Forsvarets Sanitet
23.03.22 Møte med RVTS/Øst	31.03.22 Møte med Ap

2.2 Oppfølging av Meld. St. 15 (2019-2020) – Manglende tiltaksplan

Stortingsmelding 15 (2019-2020) “Også vi når det blir krevet – veteraner i vår tid” ble behandlet i 2020. Meldingen var en oppsummering av de siste 10 års arbeid på veteranfeltet, og konkluderte med tre prioriterte fokusområder i det fremtidige veteranarbeidet. Dette mener SIOPS viser at norske myndigheter legger mindre vekt på arbeidet for å ivareta veteraner.

Forrige regjering ved daværende statsråd, Frank Bakke Jensen ga under debatt i Stortinget beskjed om at de ville utarbeide en ny handlingsplan. Denne ble så publisert på regjeringens nettsider (uten å informere veteranorganisasjonene) og inneholdt 9 punkter:

Tiltaksplan for oppfølging av Meld. St. 15 (2019-2020) Også vi når det blir krevet - veteraner i vår tid

Regjeringen har fastsatt en tiltaksplan for videre anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av personell før, under og etter tjeneste i internasjonale operasjoner. Følgende tiltak skal følges opp av regjeringen:

1. Kartlegging av prioriterte forskningsområder relatert til forsvarspersonell i utenlandsoperasjoner, også innen sivil forskning. Det vil legges frem en overordnet strategi for norsk veteranforskning i og utenfor forsvarssektoren.
2. Utvikle en fellesdepartemental kommunikasjonsplan for arbeidet med oppfølging av veteraner, for å synliggjøre og forbedre effekten av regjeringens politikk på området.

3. Etablering og kompetanseheving av regionale veterankontakter på utvalgte familievernkantor nær Forsvarets største avdelinger.
4. Fortsatt oppfølging av endringer i forsvarstilsatteforskriften slik at det kan gis kompensasjon for ulønnet foreldrepermisjon og hjemmedager med sykt barn når en av barnets forelder tjenestegjør i en internasjonal operasjon.
5. Videreutvikle kompetanse og samhandling i det sivile hjelpeapparatet.
6. Sørgе for at fastleger og annet helsepersonell vet hvor de kan ta kontakt for informasjon om veteranrelaterte utfordringer.
7. Sørgе for at spesialisthelsetjenesten deltar i regionale fagnettverk for innsatspersonell som utvikler og deler kompetanse og bidrar til samhandling på feltet.
8. Arbeide for større åpenhet omkring psykisk helse og mot stigmatisering av psykiske helseskader blant personell som har deltatt i internasjonale operasjoner gjennom økt kunnskap, bevissthet og informasjon.
9. Statsforvalterne vil fortsatt oppfordres til dialog og oppfølging av kommunene mht. veteranene fra internasjonale operasjoner, herunder 8. mai og kommunale veteranplaner.

Denne planen inneholder egentlig ingen nye konkrete tiltak. Den er heller ikke forankret, hverken hos veteranorganisasjonene, i Forsvaret eller i Stortinget. Vi har kritisert at den har blitt utarbeidet uten involvering fra veteranorganisasjonene, og uten å ha vært på høringsrunde, eller offentliggjort utenom som en nyhetssak på regjeringens nettsider. En slik tiltaksplan vil dermed ikke ha noen betydning for myndighetene som har ansvar for å følge opp slike tiltak. SIOPS mener dette er uakseptabelt.

Vi har adressert dette til alle partiene på stortinget og arbeider videre med dette i forhold til ny regjering. I februar ble de fire største veteranorganisasjonene invitert til møte med Forsvarsdepartementet for å diskutere behovet for en ny tiltaksplan, og dette har vi også levert skriftlig. Våre innspill kan leses [her](#). I komitébehandling av veteranmeldingen hadde Arbeiderpartiet og Sosialistisk venstreparti et forslag til anmodningsvedtak som ble stående som mindretallsmerknad:

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en ny handlingsplan for ivaretagelse av personell før, under og etter utenlandstjeneste. Planen skal bidra til å klargjøre hvilke tiltak fra regjeringens handlingsplan (2011) og oppfølgingsplan (2014) som skal videreføres. Videre skal planen inneholde konkrete mål, delmål og tiltak for de tre prioriterte politikkområdene som er fremlagt i meldingen: (1) ivaretagelse av personellens barn og familier, (2) videreutvikling av kompetanse og samhandling i det sivile hjelpeapparatet og (3) forskning. I tillegg skal planen konkretisere mål, delmål og tiltak for et fjerde område: (4) åpenhet og kultur rundt psykisk helse i Forsvaret.

Vi hadde håpet at arbeidet med en ny handlingsplan kunne vært tatt inn i den nye regjeringsplattformen. Når det ikke har skjedd vil vi likevel kunne vise til forslaget som det største regjeringspartiet sto bak. Det kan åpne døren for at nåværende regjering kan gå inn for å lage en ny handlingsplan. De fire største veteranorganisasjonene ble invitert til FD enkeltvis for dialog og innspill i saken medio februar. SIOPS og NVIO publiserte en felles kronikk i Forsvaret Forum om saken som du kan lese [her](#). Videre fremmet SIOPS en lang rekke innspill som også ble fremsendt skriftlig til FD, og som du kan lese [her](#).

2.3 Viktige lovendringer som styrket rettsvernet for skadde veteraner trådte i kraft 1. juli 2021

Fra 1. juli 2021 ble det innført flere viktige endringer i Forsvarsloven og tilhørende forskrifter som har stor betydning for skadde veteraner. Frem til da hadde det vært et unaturlig og urettferdig skille

mellom veteraner skadd før og etter 2010. De som var psykisk skadet etter 2010 hadde ikke klageadgang. SIOPS har jobbet målrettet for endring av denne bestemmelsen i mange år, og etter et representantforslag fra Rødt i 2018 fikk også de veteranene som ble psykisk skadd etter 2010 klageadgang på vedtak fra Statens Pensjonskasse. Lovendringen trådte i kraft i juli 2021.

Det er også iverksatt lempeligere foreldelsesregler som imøtekommer de særskilte utfordringene som skadde veteraner kan ha med å søke i tide. En psykisk skade utvikles ofte som en senskade som utvikles over lang tid og lenge etter tjenesten. Mange har derfor ikke klart å erkjenne skaden før lenge etter at en normal foreldelsesfrist har gått ut. Det er derfor gledelig at lovbestemmelsen om dette nå er endret. Nå er det slik at foreldelsesfristen begynner å løpe først etter man har fått vedtak om uføretrygd og yrkesskadedekning på grunn av psykiske belastningsskader. Les hele vårt hørings svar [her](#).

2.4 Høringsrunde og lovendringer for å styrke rettsvernet til skadde veteraner knyttet til spesialisterklæringer mm.

Etter behandlingen av representantforslaget fra Rødt, ble alle anmodningsvedtakene behandlet av Forsvarsdepartementet. Ettersom det var flere forslag som ville føre til endringer i lov- eller forskrift ble disse sendt ut på høring i flere omganger. Et av de aller viktigste forslagene under Rødts representantforslag var forslaget om å sikre at spesialisterklæringer ikke uten videre kan settes til side av Statens pensjonskasse eller i klagenemda. Vi har de senere år erfart at SPK i økende grad har tilsidesatt spesialisterklæringer, i flere tilfeller faglig svært sterke og entydige erklæringer. Stortinget støttet derfor også denne delen av representantforslaget med følgende anmodningsvedtak:

«Stortinget ber regjeringen sikre at spesialisterklæring om varig psykisk belastningsskade ikke settes til side av Statens pensjonskasse eller erstatningsordningenes klageorgan, uten at erklæringen først sendes tilbake til den aktuelle spesialisten for en kommentar eller tilleggs erklæring. Dersom Statens pensjonskasse eller klageorganet mener at erklæringen fortsatt ikke er tilfredsstillende, må det hentes inn en ny medisinsk vurdering.»

I høringsforslaget fra Forsvarsdepartementet ble betydningen som spesialisterklæringer skal ha i bevisvurderinger nedtonet. Dette mente SIOPS var i strid med rettsvurderinger, domstolspraksis og gjeldende rett når man på egen hånd overprøver en medisinsk vurdering. I høringsnotatet ble det også fremstilt som om det er vanlig praksis å innhente tilleggs erklæringer eller nye spesialisterklæringer dersom det er behov for det. Dette har SIOPS påpekt ikke stemmer. Forskriftsendringene må bøte på dette. SIOPS har også påpekt i sitt hørings svar at det bør stadfestes en rett til at skadelidte og dens advokat skal ha rett til å uttale seg/kommentere eventuelle innvendinger som finnes til spesialisterklæringen. Spesielt dersom det ikke er innhentet en tilleggs erklæring fra spesialisten.

Utover dette var det kun mindre endringer som SIOPS stilte seg bak. Det er også viktig å merke seg at FD i sitt høringsnotat skrev at endringene “antas (...) vil ha liten innvirkning på antallet innvilgelser.” Dette er en uttalelse SIOPS er kritisk til. Selv om regelendringene ansees å være prosessuelle, er intensjonen i anmodningsvedtaket fra Stortinget helt tydelig og må innebære en reell endring. FDs kommentarer om administrative og økonomiske konsekvenser kan tyde på at man regner med at man fortsatt vil kunne tilsidesette spesialisterklæringer. Hele vårt hørings svar kan leses [her](#).

Endringene til forskriftene trådte i kraft med virkning fra 1. april 2022, og var i rimelig godt samsvar med de forslåtte endringene fra høringsrunden. SIOPS er rimelig fornøyd med endringene, og det vil medføre et styrket rettsvern for psykisk skadde veteraner. Dog er det fortsatt en stor utfordring igjen, og det er SPK's og til dels klagenemndas praktisering av regelverket.

2.5 Oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak om å utvikle en strategi for veteranforskning

I forbindelse med behandlingen av den nye veteranmeldingen og representantforslaget fra Rødt kom det også et forslag som er helt i tråd med SIOPS' policy om forskning. Forslaget ble fremmet av

Arbeiderpartiet og SV, og ble kanskje noe overraskende vedtatt enstemmig: «Stortinget ber regjeringen legge frem en kartlegging av prioriterte forskningsområder relatert til forsvarspersonell i utenlandstjeneste. Denne skal legge grunnlaget for en strategi for norsk veteranforskning. (anmodningsvedtak nr 31. av 15. oktober 2020).

Vi har merket oss i at Forsvarsministeren i debatten om denne saken både signaliserte at regjeringen har et ønske om at den nye veteranmeldingen skal konkretiseres mer, med tydelige mål og tiltak, og at regjeringen også ønsker å satse mer på forskning:

«Regjeringen ønsker også å satse mer systematisk på forskning. Jeg vil sørge for at dette arbeidet starter umiddelbart og i nært samarbeid med øvrige departementer, veteranorganisasjonene og forskningsinstitusjoner i militær og sivil sektor».

I ettertid mottok vi informasjon fra FD om at det var etablert et forum for helsefaglig veteranforskning (FVF), og at departementet vil utrede «forutsetninger, muligheter og begrensninger for forsknings-samarbeid og datautveksling med sivile forskningsinstitusjoner.» Veteranorganisasjonene ble også kalt inn til et informasjonsmøte om dette 15. april 2021. For SIOPS har det vært viktig å følge med på hvordan FD og andre departementer har forholdt seg til Stortingets forskningsvedtak.

I den felles uttalelsen fra de 9 veteran- og tjenestemannsorganisasjonene handler andre del om viktigheten av at sivile forskningsmiljøer involveres i veteranforskning. I uttalelsen heter det blant annet: «Vi mener at mer forskning på veteraner vil bidra vesentlig til økt kunnskap og kompetanse i det sivile helsevesenet. Dette forutsetter imidlertid at en plan og strategi for norsk veteranforskning får en klar sivil forankring, og at arbeidet skjer i samarbeid med relevante departementer og forskningsmiljøer. Videre, at en fremtidig forskningsplan og strategi må ha en finansieringsplan over Statsbudsjettet.»

Etter møtet i FD 15. april var det usikkerhet om hvorvidt departementet ville sørge for at arbeidet som skal lede frem til en strategi for norsk veteranforskning, faktisk ville få en klar nok forankring i de viktigste sivile forskningsmiljøene. I departementet hadde man ikke tatt kontakt med disse forskningsmiljøene/universitetene. Et halvt år etter «forskningsvedtaket» i Stortinget var det fortsatt uklart hvem som skulle delta i et «Forum for helsefaglig veteranforskning» (FVF) som departementet hadde etablert. Arbeidet med mandatet for dette forumet var under utarbeidelse i FD, og iht opplysninger fra FD i mars 2021, uten deltakelse fra de viktigste sivile forskningsmiljøene. SIOPS har derfor fulgt opp departementets arbeid med forskningsvedtaket fra Stortinget med mål om å sikre at dette får en bred sivil forankring, i tråd med den åpenbare intensjonen i vedtaket.

Senere har FD inkludert medlemmer fra enkelte sivile forskningsmiljøer i FVF. Det er NKVTS, FHI, Forskningsrådet og Modum Bad. Blant disse er det bare Modum Bad som i noen utstrekning driver med behandling, og bare NKVTS som nylig har fått veteranforskning på programmet. Men ingen av dem utdanner ansvarlige behandlere. I forumet er det en tydelig militær dominans med FD i ledelsen, og så Forsvarsstaben, FSAN, Forsvarets høyskole, Forsvarets veterantjeneste, Forsvarets forskningsinstitutt og Institutt for forsvarsstudier. [FDs mandat for veteranforskning \(FVF\)](#) viser imidlertid til bred sivil deltakelse ved sjef FSANs råd for medisinsk og helsefaglig forskning, med alle de store universitetene fra nord til sør. Gjennom kontakt med FSAN har vi nylig fått bekreftet at ingen av disse forskningsmiljøene har kommet på plass i sjef FSANs råd, og at det er uklart når og om de kommer på plass. Det er dessuten usikkert om universitetene, hvis de kommer inn i dette rådet som eksterne medlemmer, vil ha innflytelse i det FD-ledete forskningsforumet..

SIOPS har i brev til FD av 05.05.2021 redegjort for hvorfor vi er uenige i, og ikke kan stille oss bak mandatet for forskningsforum (FVF) som er utarbeidet av FD og som ligger til grunn for den strategien man senere har utarbeidet. Veteranforbundet SIOPS responderte den 26.11.2021 på FDs første utkast til «Forsvars-departementets strategi for veteranforskning» som ble oversendt oss 08.11.2021. I vårt svarbrev kom vi med en relativt omfattende begrunnelse for hvorfor vi heller ikke

kunne stille oss bak dette dokumentet. I det nye utkastet til forskningsstrategi som ble sendt ut på høring, var det ikke noe som gjør at vi burde endre de vurderingene vi kom med i vårt brev av 26. november 2021. Vårt syn på mandatet som ligger til grunn for strategien er også uendret. Vår viktigste innvending mot FDs oppfølging av Stortingets enstemmige anmodningsvedtak av 15.10.2020 om å lage en plan og strategi for norsk veteranforskning, er at Helse og omsorgsdepartementet og helseforetakene med de største og viktigste behandlings-, utdannings- og forskningsmiljøene, ikke har vært og ikke er involvert i dette arbeidet.

I SIOPS har vi alltid lagt vekt på at det er i det sivile helsevesenet flertallet av veteraner blir behandlet, og det er her alle behandlere blir utdannet. Vi mener derfor arbeidet med en strategi for norsk veteranforskning må inkludere de viktigste aktørene i det sivile helsevesenet helt fra begynnelsen. Vi har først nå i februar 2022, mottatt det siste referatet fra møtet i FVF. Dette til tross for gjentagende anmodninger fra oss over et helt år – uten at vi fikk se referatene. For oss har det vært vanskelig å forstå dette, ikke minst fordi veteranorganisasjonene skal utgjøre FVFs referansegruppe. FD skriver for øvrig at «veteranorganisasjonene har en sentral plass i arbeidet til FVF.»

2.6 Kompetanse i helsevesenet

Arbeidet for å heve kompetansen om veteraners helse, spesielt veteraners psykiske helse, har lenge vært en kjernesak for SIOPS. Det handler i første rekke om kompetansen hos ansvarlige behandlere: fastlegene og hos psykologer og psykiatere i spesialisthelsetjenesten. Siden Ot. Prop. Nr. 67 2008-2009 og den første veteranmeldingen, St. Meld nr. 34, har alle de sentrale dokumentene i planperioden, handlingsplanen (2011), oppfølgingsplanen (2014) og den nye veteranmeldingen Meld St 15 (2019-2020), omtalt behovet for kompetanseheving hos ansvarlige behandlere i det sivile helsevesenet.

Svært lite har skjedd, og flere av de aktuelle tiltakene for i planperioden er ikke gjennomført. Resultatene av samarbeidet mellom Fsan og RVTS om utvikling av kurs iht. den første veteranmeldingen og handlingsplanen i perioden 2010 – 2012 var ikke tilfredsstillende. I en av PWCs evalueringsrapporter vises det til at man manglet resultatinformasjon om avholdte kurs, og at kursene heller ikke var evaluert. SIOPS tok derfor initiativ (2014), sammen med Rådet for psykisk helse, til et samarbeid med ulike fagmiljøer for å gjennomføre meritterende kurs for ansvarlige behandlere. Dette

omfattet Legeforeningen, Norsk psykiatrisk forening, Psykologforeningen, Fsan ved Institutt for militærpsykiatri og stressmestring (IMPS), Modum Bad og senere også NTNU St. Olavs Hospital m.fl. Sammen med disse samarbeidspartnerne arrangerte vi 4 kursrekker i fra 2015 – 2019, det siste året med finansiering gjennom Statsbudsjettet, tidligere år med støtte fra Extrasiftelsen (nå DAM-stiftelsen) og fra Krigs-hospitalkassen av 1679.

Fra 2020 ble imidlertid bevilgningen gjennom statsbudsjettet lagt inn i grunnbevilgningen til RVTS Øst som skal gjennomføre tilsvarende kurs sammen med Fsan/IMPS. I prinsippet mener vi at det er riktig at offentlige aktører skal ha ansvar for slike kurs, men vi mener at de kursansvarlige må samarbeide med sivile behandlings- og forskningsmiljøer i planleggingen og gjennomføringen av slike kurs.

Siden den første veteranmeldingen har alle offentlige dokumenter formidlet det synet at kompetanseutvikling (for ivaretagelse av veteraner) i den sivile helsetjenesten primært dreier seg om å overføre kompetanse fra Forsvaret (Fsan) til sivile behandlere. Også Ombudsmannen for Forsvaret har i sin rapport Dokument 5 for 2019 gitt uttrykk for det samme, at kompetanseutvikling på dette området primært handler om “sømløs overføring av kunnskap...” fra Forsvaret til sivil sektor.

Dette mener vi er feil. Det handler om mye mer. I SIOPS har vi derfor alltid understreket betydningen av at sivile miljøer deltar i dette arbeidet, for det er hovedsakelig i sivile behandlings- og forskningsmiljøer veteraner får behandling, og det er her, i sivile behandlings- forsknings- og utdanningsinstitusjoner at alt helsepersonell får sin utdanning. Det er også i disse miljøene man har den grunnleggende kompetansen om behandling av psykotraumer.

RVTS Øst og IMPS har gjennomført meritterende kurs i 2021, utsatt fra 2020 pga. pandemien. I møter med RVTS og IMPS har vi gitt uttrykk for at vi ser det som viktig å inkludere sivile behandlings- og forskningsmiljøer i kursarbeidet, uten at vi har fått gehør for dette. Det er derfor heller ikke sikkert vi får gehør for å videreutvikle det uformelle behandlernetverket som SIOPS har tilgang til, bestående av leger og psykologer som har deltatt på kurs og som er “interessert i, og villige til å ta imot veteraner i sin praksis.” Dette nettverket består i dag stort sett av ansvarlige behandlere som har deltatt på meritterende kurs i regi av SIOPS, eller som av andre grunner har fattet interesse for fagfeltet, og lignende pasientgrupper. RVTS og FSAN har ikke vært villige til å gi info om deltakere på kursene de har avholdt i 2021. Det kunne de ha gitt, med deltakernes samtykke.

RVTS Øst og IMPS har sagt de vil videreføre kurs for leger og psykologer i 2022 i Midt- og i Nord-Norge. Det er planlagt tre slike to-dagers kurs og det er bra at de arrangerer flere kurs, og på flere steder i landet. FSAN har sagt at de vil fortsette å støtte kursene med forelesere. Men, FSAN har i løpet av 2021 lagt inn en betydelig kursjustering i sin virksomhet. Denne justeringen er omtalt under et eget punkt i årsrapporten, men er nevnt her fordi FSAN ikke lenger vil kunne prioritere behandling av veteraner lenger enn et år etter endt tjeneste. Dette kan være enda en grunn til at IMPS ikke lenger kan være det eneste kliniske fagmiljøet som er med på å planlegge og å arrangere slike kurs.

2.7. Innspill til partiprogrammene i forkant av Stortingsvalget 2021 og ny Regjeringsplattform

I forkant av Stortingsvalget 2021 hadde SIOPS sendt inn innspill til alle valgprogrammene til de ulike partiene. Vi hadde oppnådd gjennomslag for flere av hovedsakene våre etter behandlingen av representantforslaget fra Moxnes, og hadde nå en anledning til å spille inn flere saker vi mener er svært viktige. Disse er som følger:

Det må utarbeides en plan for sivil forskning på skadde veteraner, deres familier og pårørende. Denne må sikres tilstrekkelig prioritering gjennom finansiering over Statsbudsjettet.	Saksbehandlingstiden hos NAV og SPK må reduseres for veteransaker.
Innsatsen for å øke kompetansen hos ansvarlige behandlere, leger og psykologer må styrkes.	

I etterkant av valget, og ny regjering står det følgende i Hurdalsplattformen:

Regjeringa vil anerkjenne innsatsen veteranane våre har gjort for Noreg i internasjonal teneste, og sørgje for god helsemessig og sosial oppfølging før, under og etter teneste.

- *Ta betre vare på veteranane våre før, under og etter teneste, med spesiell vekt på helsemessig og sosial oppfølging, økonomisk sikkerheit og pårørande.*
- *Sørgje for at samfunnet i større grad nyttiggjer seg av den viktige kompetansen til veteranane.*

2.8 Innspill og høringer til Statsbudsjett 2022

SIOPS har gitt sine innspill til Statsbudsjett for 2022 til Utenriks- og forsvarskomiteén, og til Helse- og omsorgskomiteén på Stortinget. Vi har gitt både skriftlige innspill, og deltatt i [høringer i komitéene](#).

Til budsjettet fra Forsvarsdepartementet hadde vi flere kommentarer som kan leses [her](#). Hovedbudskapet i begge høringene har vært viktigheten av å inkludere sivile forskningsmiljøer og å sikre finansiering til forskning på veteranfeltet. Vi er ikke fornøyd med operasjonaliseringen av Stortingets vedtak om veteranforskning, når de viktigste sivile forskningsmiljøene ikke er inkludert i arbeidet og når FD skal bestemme finansiering av forskningen. I FDs siste utkast til strategi for veteranforskning finnes det heller ingen informasjon om hvordan denne forskningen skal finansieres.

2.9. NAV og videreføring av veterankontakten i NAV for Oslo og Viken

Den 01.07.18 ble stillingen som veterankontakt Oslo og Akershus (nå Oslo og Viken) avviklet. I etterkant av avviklingen av stillingen arbeidet SIOPS for å få gjenetablert denne stillingen. Da revidert nasjonalbudsjett ble lagt fram i mai 2019 kom det fram at regjeringen besluttet å forlenge prosjektstillingen som veterankontakt i Oslo og Viken med to år. Ny veterankontakt for Oslo og Viken startet i sin stilling i begynnelsen av februar 2020. Ny veterankontakt i NAV for Oslo og Viken er Haaken Aschim som både har bakgrunn som veteran og som Nav-medarbeider gjennom flere år. SIOPS samarbeider både rutinemessig, og i flere enkeltsaker med den nye veterankontakten.

I SIOPS har vi siden 2018 da prosjektstillingen først ble avviklet, engasjert oss for å videreføre denne stillingen som for øvrig er basert på tiltak 13 i Regjeringens oppfølgingsplan. Vi har blant annet sendt brev til NAV med kopi til andre etater om vårt syn i denne saken. Det samme har vi gjort i den pågående evalueringen.

Vi har også jevnlig kontakt og samarbeid med det kompetansemiljøet i NAV-Elverum som er dedikert til arbeidet med veteransaker. Sommeren 2021 fikk konsulentselskapet PROBA oppgaven med å evaluere NAVs veterankontakt for Oslo og Viken, og også videre, en evaluering/vurdering av NAVs tjenester til veteraner nasjonalt. SIOPS har deltatt i evalueringen med intervjuer og med og en relativt omfattende besvarelse i et spørreskjema. Vi har også i mars 2022 deltatt på en orientering med en oppsummering av resultatene fra undersøkelsen, og vi har gitt våre innspill til hvordan dette bør organiseres i fremtiden.

2.10. Afghanistanundersøkelsen 2020 – oppfølging

Høsten 2020 gjennomførte Forsvarets Sanitet (FSAN) en ny undersøkelse med fokus på helsetilstanden til personell som har tjenestegjort i Afghanistan. Denne undersøkelsen er en videreføring og forlengelse av undersøkelsen som ble gjennomført i 2012. Rapporten ble publisert i oktober 2021.

Nytt i denne undersøkelsen er at det har gått mer tid, og som ventet, har flere oppgitt at de har betydelige psykiske utfordringer. Det er nå rundt 10,4 % som melder om én eller flere psykiske helseplager, og det er en vesentlig økning fra forrige undersøkelse. Mest oppsiktsvekkende og bekymrende var tallene som viste at det er en 82 % høyere sjanse for å utvikle psykiske helseplager og senskader ved å forlate Forsvaret. Selv om konseptet “abandoning the tribe” er noe SIOPS har påpekt i lang tid, og at det har en beskyttende effekt av å være i stadig tjeneste, er det bekymringsverdig at det er en så høy risiko for senskader av å forlate Forsvaret. Dette betyr at Forsvaret må ha bedre ordninger for sine ansatte som er på vei ut av en militær karriere, og hjelpe dem med overgangen til det sivile liv i større grad. Det kan bety at Forsvaret må bevisstgjøre stadig tjenestegjørende om også å holde fast på identiteten som sivil, og at denne ikke overskygges av identiteten som soldat og som veteran.

Et annet bekymringsverdig funn er antallet veteraner med såkalte “mTBI”, eller Mild Traumatic Brain Injury. Dette er skader i hjernen, (alvorlig hjernerystelse) etter en fysisk impact f.eks. fra en detonasjon eller en kollisjon. Slike skader kan føre til varige psykiske helseplager som ligner, og som kan forveksles med en PTSD-lidelse. Et forhold som Afghanistanundersøkelsen 2020 ikke har kartlagt skikkelig kan gi grunn til bekymring. Det er konkret i hvilken grad Forsvaret har fraveket retningslinjer for hvileperioder mellom deployeringer for personellet, og dermed forhøyede belastninger på nøkkelpersonell og spesielle avdelinger. Vi må regne med at for høy “rotasjonstakt” for flere soldater

over tid, har ført til et økende antall psykiske skader. Rapporten fastslår konkret at økende belastninger gir økt risiko for skader, men det sier ikke noe om selve rotasjonstakten.

SIOPS mener uansett at denne undersøkelsen er av stor betydning for videre veteranivaretagelse og arbeidet Forsvaret og sivilsamfunnet må gjøre for å bedre møte skadde veteraner. Derfor er svært viktig å følge opp resultatene av denne og fortsette å legge press på de ansvarlige myndighetene og er en av våre hovedprioriteringer i tiden fremover. Mer inngående kommentarer fra SIOPS kan leses [her](#) og [her](#).

2.11. Redusert tilbud fra Forsvarets sanitet til skadde veteraner

Vi i mange år hatt relativt stor nytte av Forsvarets sanitet med IMPS og de regionale stressmestrings-teamene. FSAN (SMT) har, som de tidligere skrev på sin hjemmeside, vært et viktig supplement til den sivile helsetjenesten. Her kunne man søke hjelp uavhengig av om man var veteran eller stadig tjenestegjørende. FSAN hadde også en slags «fast track» inn til konsultasjon, som nesten ingen andre har kunnet tilby. Dette har vært viktig for mange som har hatt behov for akutt hjelp. Vi har også sett at FSAN har fulgt opp veteraner i mange år etter endt tjeneste. Fortsatt får enkelte UNIFIL-veteraner hjelp der. Men nå ser det ut til at FSAN blir mer restriktive.

Vi hadde et møte med sjef IMPS 15. september 2021 der uttoget fra Afghanistan og beredskapen her hjemme ble tema. Det ble understreket at FSAN i tiden som kommer ville ha mindre ressurser å bruke på veteraner. Omtrent samtidig ble Afghanistanundersøkelsen 2020 publisert. Den viste en betydelig økning i antall veteraner med psykiske helseplager. På bakgrunn av dette uttalte Forsvarssjef Eirik Kristoffersen [til Aftenposten](#) at det nå er det sivile helsevesenet som skal ivareta våre veteraner. Til VG sa forsvarssjefen samme dag: «Det er det sivile helsevesenet vi er helt avhengig av.» Dette oppfatter vi i SIOPS som tydelige signaler om en kursjustering fra FSANs side.

Samtidig har vi sist høst og i vinter sett at IMPS og SMT-ene har vært mer restriktive med å ta inn veteraner til konsultasjon og behandling. Vi har mottatt flere meldinger om dette, og i to tilfeller som vi har fulgt nært har dette dreid seg om Afghanistan-veteraner som SMT-ene ikke lenger kan prioritere. I begge tilfellene er det veteraner som har problemer med å finne behandlere i det sivile.

Administrasjonen og styreleder hadde derfor et oppfølgende digitalt møte med sjef IMPS, 8. februar. Følgende tilleggsinformasjon fra det møtet var avklarende, men gjør ikke situasjonen mindre bekymringsfull.

FSAN/IMPS har gjennom mange år ytt støtte til skadde veteraner langt utover den fastsatte oppgaveformuleringen i Forsvarsloven om ettårs-programmet for veteraner. Dette har vært «overskuddsleveranser» slik det omtales fra IMPS' side. Dette har ikke vært nedfelt i noen policy, men det har utviklet seg en praksis med ekstra støtte til veteraner over lang tid. Man mener dette har medført økt ressursbruk utover tildelte årsverk (ÅV), som har økt arbeidsbelastning for ansatte.

IMPS er dimensjonert med 33 ÅV for å ivareta ettårs programmet. Leveransekrav mot operativ støtte til Forsvarets ulike avdelinger og vernepliktige – og ettårs programmet med veteranoppfølging – er i økende grad mer krevende å håndtere innenfor tildelte rammer/ÅV.

I følge IMPS har det ikke skjedd noen endring i policy, oppgaveformulering eller mandat. Men det som skjer nå er at IMPS i større grad etterlever oppdragsformuleringene, og at tidligere «overskuddsleveranser» utover ettårs-programmet reduseres ift hva som har vært vanlig de senere år.

Tidligere inneholdt FSAN/IMPS nettside under forsvaret.no inneholdt informasjon om at man kunne få behandling “uavhengig av om man var stadig tjenestegjørende eller veteran.” FSAN/IMPS nettsider er nå oppdatert og sier hva IMPS skal levere. Det innebærer en klar reduksjon av tilbudet til veteraner: «IMPS har et ansvar overfor veteraner etter internasjonale operasjoner i et år etter avsluttet tjeneste.

Også etter at det har gått et år siden avsluttet internasjonal tjeneste kan man få råd og veiledning om hvordan/hvor man kan få hjelp i sivilt helsevesen. Dersom du er veteran etter internasjonale operasjoner og har psykiske problemer, anbefaler vi deg å ta kontakt med din fastlege. Ønsker du råd og veiledning fra militærpsykolog, ber vi deg ta kontakt med Stressmestringsteamet i Oslo.»

IMPS har tatt til etterretning vår kritikk av at det har manglet informasjon om de endringene FSAN/IMPS gjennomgår. Denne mangelen gjelder også planleggingen av at flere veteraner nå vil måtte ivaretas i det sivile helsevesenet og den kompetanseøkningen i den sivile helsetjenesten som dette vil kreve.

Sammen med lederen i Norsk psykiatrisk forening Lars Lien skrev SIOPS en [kronikk i Dagens Medisin](#) om FDs håndtering av Stortingets vedtak fra 2020 om veteranforskning. Der tok vi også opp innskrenkningen i FSANs tilbud til veteraner. [FSAN svarte umiddelbart på kronikken](#) og skrev blant annet at man nå bare tilbyr «oppfølging i inntil ett år etter tjeneste.» Videre skrev de, «etter dette ivaretas veteraner av sivilt helsevesen – hvis det er behov for det.» Dette er altså i henhold til det som er lovpålagt, men problemet er at denne endringen betyr at den sivile helsetjenesten som mangler «veteran kompetanse» nå vil få et større trykk av veteraner som den ikke er forberedt på.

FSAN/IMPS har i mars 2022 presisert for SIOPS at alle veteraner, uansett når de tjenestegjorde, skal ha krav på en times samtale med IMPS eller SMT for å kartlegge veteranens medisinske status og behov for videre oppfølging. Basert på dette vil FSAN veilede veteranen til videre helsehjelp. FSAN sier det er laget en rutine for dette, slik at alle veteraner skal kunne møtes likt, og med forklaring og veiledning på hvor de bør søke om videre helsehjelp. Det kan også for eksempel være med IMPS for spesielle og korte behandlingstilbud som er i deres regi (angstmestringskurs, VR mm).

3. Arbeid for veteraner

3.1. Veiledning og rådgivning

En viktig del av arbeidet i administrasjonen er å bruke tid og oppmerksomhet på veteraner eller deres pårørende som oppsøker oss i Kongens gate 9, eller som tar kontakt på telefon, mail eller via sosiale medier. Ofte gjelder det bare å være til stede og lytte og å støtte den enkelte, og det er mange veteraner og pårørende som gjennom året tar kontakt med ulike behov. Vi er ikke fagutdannet personell innenfor helse eller juss. Vår rolle er derfor å lytte og å vise omsorg, og å gi støtte, men også å veilede om ulike ordninger, lover og regler, om hjelpeapparatet og om nettverket vårt blant behandlere og advokater, slik at veteranen best mulig skal kunne ta sine egne valg.

I koronatiden i 2020-2021 har vi kanskje hatt en liten økning av antall veteraner som tar kontakt. Vi kan konstatere at behovet for at vi er til stede og er nærværende, definitivt ikke er avtakende. Det samme gjelder situasjonen med krigen i Ukraina som foreløpig ser ut til å berøre mange veteraner hardere enn pandemien.

3.2. Likepersonnettverket – Point of Contact (POC)

SIOPS likepersonnettverk, Point of contact (POC), er et landsdekkende nettverk. POCene gir støtte og omsorg til andre veteraner og hjelper dem med å finne frem i forhold til behandling, eller i trygde- eller erstatningssaker. Enkelte av POCene deltar også i lokale og regionale utvalg, grupper og i arbeid med kommunale veteranplaner. Noen av POCene deltar også i regionale fagnettverk for veteran-ivaretagelse under RVTS-enes ledelse. Flere av POCene deltar også som ildsjeler i SIOPS aktiviteter og i organisasjonens styre.

I løpet av landsmøteperioden ble det kun gjennomført to fysiske POC-samling grunnet covid-19. Vi fikk samlet POCene på en tre-dagers samling i Trøndelag i oktober og en dagssamling i Oslo i

desember. Det ble i tillegg gjennomført flere digitale samlinger vinter/vår 2021. Disse samlingene var i hovedsak arenaer for å drøfte ulike faglige problemstillinger og for erfaringsutveksling.

På tross av pandemien har POCene klart å holde kontakt med de veteranene de følger opp, og har vært opptatt av å finne alternative samlingsarenaer.

3.3. Veiledning om trygde- og erstatningsrettslige forløp

En stor andel av henvendelsene som SIOPS mottar er fra veteraner som trenger veiledning og råd i forhold til å melde uførhet, søke om godkjenning av yrkesskade, yrkesskadeerstatning, menerstatning (NAV), eller om billighetserstatning eller kompensasjon fra Staten i henhold til den særskilte kompensasjonsordningen (SPK). SIOPS anbefaler alltid veteraner å benytte advokat også i NAV-løpet som ikke finansieres av det offentlige, og selvsagt i sak mot staten ved SPK, der advokat-utgifter er dekket av det offentlige.

SIOPS har gjennom flere år samarbeidet med en rekke ulike advokater med spesialisering innenfor erstatningsrett. Vårt «advokatnettverk» består av advokater som arbeider med erstatningsrett, og som har lang erfaring med erstatnings-kompensasjonssaker for veteraner. Administrasjonen i SIOPS henviser veteraner, når det er behov for det, til advokater som har denne spesielle kompetansen. I tillegg har vi løpende kontakt med advokatnettverket når det gjelder andre juridiske forhold, og andre spørsmål knyttet til veteraners rettigheter iht. lover og forskrifter.

I landsmøteperioden har vi også hatt drøftelser med advokater i arbeidet med oppfølging av vedtak fra Stortinget, svar på høringsutkast til påfølgende lovendringer i f.eks. Forsvarsloven. Et av disse vedtakene, om lik klageadgang uavhengig av tidspunktet for skade, ble vedtatt i Stortinget i 2018, men trådte ikke i kraft før i 2021. Enkelte anmodningsvedtak i Stortinget 15.10.20 i 2020, er heller ikke sluttført av regjeringen pr april 2022. Vi nevner dette her for å anskueliggjøre at dette arbeidet kan være krevende, og tar lang tid. Det er også nødvendig å følge med i slike endringsprosesser for å kunne gi gode råd til veteraner som søker erstatning.

3.4. Veiledning om økonomisk overblikk

Prosjektet «Økonomisk Overblikk» med Morten Berg som rådgiver ble lansert i 2017. Tanken bak dette tilbudet er at det er et gratis lavterskels-rådgivningstilbud som kan være med på å lette på byrden av økonomiske tilleggsbekymringer. Morten Berg som også driver et regnskapsfirma, er til stede hver onsdag i SIOPS' Info- og Ressurssenter for å gi praktisk rettet, uavhengig økonomisk rådgivning til veteraner som ønsker å få bedre kontroll over sin egen økonomi. Alle kan kontakte Morten og motta hjelp. Siden november 2021 har han veiledet rundt 15 veteraner og får stadig nye forespørslers.

4. Mestringsaktiviteter

Det vi i SIOPS kaller mestringsaktiviteter er omtrent det samme som det en av militærpsykologene våre kaller *meningsbærende* aktiviteter. Det er aktiviteter som for deltakerne gir litt av det vi kaller «mening i livet», og som også kan gi en opplevelse av mestring. Det å få til noe. Psykologen sier nok meningsbærende fordi han har sett at mange aktiviteter som veteraner eller stadig tjenestegjørende er med på gir mening som bærer i situasjoner der kanskje mye annet i livet svikter. Dette dreier seg ofte om aktiviteter knyttet til ulike former for naturopplevelser og friluftsliv. Psykologen har sikkert sett at flere veteraner som er preget av tjenesten, med ulike psykiske helseplager, kan ha større nytte av å være med på en tur i villmarka enn behandling i terapirommet. Han har sikkert også sett at noen

veteraner som forlater klinikken også oppsøker meningsbærende aktiviteter andre steder. Veien går ofte ut i naturen, til ulike typer friluftsliv, mer eller mindre fysisk krevende. For veteraner med psykiske helseplager er jo gjerne naturen et fristed. Men det kan også være helt andre aktiviteter som skaper interesse og som er meningsbærende. Vi må ikke nødvendigvis delta i friluftaktiviteter som er fysisk utfordrende eller krevende. I SIOPS har vi gitt støtte til enkelte "innendørsaktiviteter" slik som f.eks. sjakk. Det kan hende vi bør finne flere slike innendørsprosjekter som vi bør støtte?

Flertallet av deltakerne i våre aktiviteter tilhører SIOPS' målgruppe, men vi har også mange deltakere som ikke på samme måte er preget av tjenesten i internasjonale operasjoner. Mange deltakere kommer også fra de andre veteranorganisasjoner.

4.1. Sykkelsamling - Nøsen på Golsfjellet sommeren 2021

Det tradisjonelle turrippet På hjul med veteraner som går fra Forsvarets veteransenter på Bæreia til Akershus festning ble avlyst både i 2020 og 2021 slik som mange andre 8. mai-arrangementer. Etter vel et år med pandemi og delvis nedstengning visste vi at veteraner på samme måte som mange andre, savnet felles aktiviteter og samvær. Mange hadde store forventninger om å få komme ut og delta i aktiviteter igjen. Vi arrangerte derfor en alternativ På hjul med veteraner sykkelsamling på Nøsen på Golsfjellet 6.-10. juni 2021. Antall deltakere på 14 var derfor overraskende lavt, men vi tror en del av forklaringen på dette er at mange på grunn av pandemirestriksjoner var tilbakeholdne med å melde seg på.

Golsfjellet er regnet som et [eldorado for sykkelinteresserte](#), og tiltrekker seg hvert år sykkelinteresserte turister, til og med proffsyklister for [stisykling offroad, cyclocross](#) og landeveissykling. I tillegg til sykkelaktiviteter og fotturer markerte vi også veteransaken med et minnesamvær ved [bautaen i Tisleidalen over Nils Slåtto](#), skutt av Gestapo i 1944, og et besøk ved det nasjonale krigsminnet [Bagnsbergatn gård](#) i Bagn der det var harde kamper i april 1940.

4.2. Sportsfiske for veteraner sommeren 2021

Fluefiske for veteraner handler om naturopplevelse, fellesskap og mestring. Siden sommeren 2019 har SIOPS gjennomført fluefiskekurs for veteraner. Idéen til prosjektet kom fra UNIFIL-veteran og pasjonert fluefisker, Morten Blom, som også er kursleder. Inspirasjon til prosjektet har vi også hentet fra USA [Healing Waters Fly Fishing](#), der fluefiske har vært tatt i bruk som mestringsarena for skadde veteraner, til retreat og terapi. Flere veteraner som har deltatt i dette prosjektet har gitt tilbakemeldinger om betydelig lavere symptomtrykk. Erfaringene, og ikke minst tilbakemeldingene etter kursene er ellers også svært gode. I 2019 var vi innkvartert på Luftforsvarets feriested Vesle Skaugum ved Tisleifjorden. I 2020 bodde vi på Røde Kors' leirsted Merket ved Tisleia. I 2021 åpnet vi opp for mer allsidig fiske ved siden av kurs i kasting med fluestang. Vi arrangerte en samling på Nøsen ved Storfjorden, litt lenger nord på Golsfjellet, der det ligger til rette for litt flere typer vanlig fjellfiske. Storfjorden, og områdene rundt byr på muligheter for dette.

Kursledere var Morten Blom og Ronny C. Schmidt som begge er erfarne fluefiskere- og guider, som kjenner de gode fiskeplassene på Golsfjellet. Vi hadde også med to instruktører fra castingmiljøet i Valdres. NVIO Oslo var medarrangør. Sportsfiskesamlingen på Golsfjellet hadde 10 deltakere.

Vi inviterte også til laksefiske i Numedalslågen Rienlågen i 1. - 3. august og i Hagnesvassdraget som også drenerer til Numedalslågen 24. - 26. september. De som har rettighetene til disse laksevallene i Lågenvassdraget tilbød SIOPS fiskekort til en svært redusert pris. Fisket i Hagnesvassdraget måtte dessverre avlyses på grunn av lav vannføring, men fisket i Rienlågen var en suksess, med laks på opptil 5,5 kilo (Erland Nerli på bildet). 9 deltakere. Som på alle aktivitetene/prosjektene våre var det også her flere deltakere fra NVIO og NROF.

4.3. Turlederkurs i Steigen med havkajak og Bushcraft sommeren 2021

Kurset ble gjennomført 18. - 23. august. Som med tidligere turlidersamlinger er målsettingen at friluftinteresserte veteraner skal få mer erfaring og gode opplevelser med friluftaktiviteter, og med å planlegge og gjennomføre turprosjekter, og dermed bidra til at det kan gjennomføres flere slike prosjekter rundt om i landet.

I løpet av turlederkurset var det lagt opp til planlegging, logistikk og gjennomføring av turer der flere veteraner deltar. Her går deltakerne også gjennom, og blir kjent med bruken av turutstyr. På denne samlingen samarbeidet vi med BushCraft som bidro til kurset med matlaging. Det ble også tilbudt utprøving av aktiviteter som kajakpadling, jolleseiling og ulike turaktiviteter. En veteran som er kajakkinstruktør autorisert fra Norges Padleforbund instruerte. Kursansvarlig: Jan-Edgar Nilsen. Antall deltakere: 9

4.4. Rafting i Sjoa for veteranfamilier – med Veteran møter Veteran sommeren 2021

I august 2021 samarbeidet SIOPS med Veteran møter Veteran om å gi økonomisk støtte til et av deres mest populære tilbud - rafting i Sjoa for veteranfamilier. Dagen var svært vellykket og var en fin mulighet for oss til å arrangere noe sammen med VmV. Over 100 personer (familier) deltok under dagen og det tas sikte på å arrangere dette til neste år også.

4.5. Veteranseilas 2021

På samme måte som i 2020 kunne vi på ettersommeren gjennomføre Veteranseilas. Vi måtte på grunn av smittevern hensyn gå med litt reduksjon i antall deltakere. Seilasen ble gjennomført i to etapper, fra Bodø til Bodø med seilas sørover til Helgeland, ut til Træna og nordover i Vestfjorden 17. - 26. august, og den andre, fra Bodø til Harstad, med seilas til Lofoten og Vesterålen 29. august - 7. september.

VS I: Bodø - Helligvær - Sørarnøy - Rødøy - Onøy - Træna - Myken - Fleinsvær - Bodø - Helnessund - Landegode - Bodø. Underveis var det toppturer i øyriket, besøk ved kulturminner - Klokkergården på Rødøy. Vi gjennomførte også en redningsøvelse på utenfor Helligvær med 330-Skvadronen. 13 deltakere. God aldersmessig spredning hos mannskapet og god stemning til tross for en del dårlig vær. Helgelandskysten var en ny erfaring for Veteranseilasen, en erfaring som gjerne kan gjentas.

VS II: Bodø - Fleinsvær - Røst - Værøy - Reine - Henningsvær - Svolvær - Skrova - Trollfjorden - Risvær - Lødingen - Lundesnes - Kjøtta - Harstad.

Under seilasen var det besøk ved museer, Krigsminnemuseum i Svolvær, motormuseum Lundesnes, og toppturer på Skrova og Reinebringen. Litt skiftende vær, en del regn og vind med kryssing av Vestfjorden i liten-stiv kuling. God aldersmessig spredning. Mannskap på 14.

Sammen med mannskapet på Anna Rogde, Sør-Troms museum arrangerte vi også i 2021 en "reunion" 27. - 31. oktober. Programmet var tre dagers seiling ut fra Harstad og så klargjøring av skuta for vinterlagring. Her var det 8 deltakere.

4.6. Klatresamling og brattkortkurs i Steigen 2021 ble kansellert

Prosjekt «ekspedisjon Stetind, klatretrening/kurs i Steigen» for skadde veteraner måtte dessverre kanselleres i 2021 fordi vi ikke fikk på plass en sertifisert klatreinstruktør.

4.7. Spennende og krevende maritim kompetanseheving for veteraner 2021

SIOPS søkte FVT om omdisponering av ubrukte midler fra 2020 for å gjennomføre maritime kompetanseheving for skadde veteraner høst/vinter 2021. Prosjektet var i samarbeid med Norsk Maritimt museum. FVT var positive og godkjente kursing for skadde vteraner..

IMO-50 kurs (sjøsikkerhetskurs for sjøfolk) ble gjennomført ved Sjøredningsskolen til redningsselskapet i Horten. Der fikk vi god veteranpris som vi er svært takknemlig for. 11 veteraner gjennomførte og bestod kurset i perioden 17.-22. oktober 2021. I tillegg fikk en veteran gjennomført kurset i Tromsø, og en veteran fikk godkjent sin kurset et annet sted. Totalt ble 13 veteraner kursgodkjent med bestått eksamen. Tilbakemeldingene var svært gode, og spesielt ble samhold, mestring og læring fremhevet. Vi tror at kursingen vil resultere i økt frivillig innsats for noen, mens for andre vil kurset kanskje medføre større mulig for en maritimt relatert jobb. Det vil bidra til bedre sikkerhet på sjøen. Reiseutgiftene utgjorde for den enkelte egenandelen til kurset. Alle var innkvartert ved Noatun ved Sjøredningsskolen i Horten, hvor forlegningen var god og der kosten i all hovedsak inkludert i oppholdet. For deltakende veteraner var dette en trygg og fin ramme.

Det ble også gjennomført en egen maritim kurshelg i regi av NMM og SIOPS 26. - 28. november 2021 med båtførerprøven og VHF sertifikat med tilsammen 12 deltakere. Kurset ble gjennomført i regi av sertifisert instruktør fra Redningsselskapet, og det ble holdt i SIOPS lokaler i Kongens gate 9 i

Oslo. Deltakerne var innkvartert på hotell Millenium. Også for dette kurset utgjorde reiseutgiftene egenandelen fra den enkelte ifm kurset.

4.8. Yogasamling på Nøsen høsten 2021

Vi arrangerte ny yogasamling på Nøsen 24. - 29. oktober. Vi har gjennomført tilsvarende yogasamlinger på Nøsen siden 2019. Den primære yogaformen som læres på Nøsen er ashtanga-yoga, som er en styrkende (hard), balanserende og dynamisk yogaform. Undervisningen blir tilpasset hver enkelt. Hovedhensikten med prosjektet er å lære veteraner å bruke yoga som et verktøy som reduserer symptomtrykket fra psykiske helseplager og å lære avspenningsteknikker som man kan bruke hjemme, i hverdagen. Det handler også om trening, og det kan være hard trening. Bakgrunnen for prosjektet er at yoga gjennom mange år har blitt benyttet i andre land som et redskap for avspenning og mestring for veteraner som har utfordringer etter tjeneste i internasjonale operasjoner. Ved siden av yoga er mulighetene for uteaktiviteter i fjellheimen mange. Naturopplevelser og sosialt fellesskap står sentralt. Tilbakemeldingene vi har fått etter denne yogasamlingen er at deltakerne har hatt stort utbytte. Derfor tar vi sikte å videreføre prosjektet med to slike samlinger i året. Deltakere: 10

4.9. SIOPS utstyrshenger til bruk for turlederkurs og andre friluftaktiviteter

SIOPS utstyrshenger som ble anskaffet i 2019 inneholder nå turutstyr av høy kvalitet, herunder lavvo, soveunderlag av ulike slag, verktøy for sommer og vinterbruk, koke- og matlagingsutstyr og mye annet egnet turutstyr som er egnet for alle årstider. Hengeren ble også forflyttet til Sør-Norge og brukt under Rondane førjulstreff desember 2021.

Hengeren har vært mye lagret i Steigen-området i Nordland, men også periodevis i Sør-Norge.

Den ble flittig brukt som base ifm turleder- og kajakk urs i Steigen i 2021. Gjennom turlederkursene lærer deltakerne om planlegging og gjennomføring av ulike friluftaktiviteter. Målsettingen er at det skal bli enklere for veteraner å organisere

friluftaktiviteter lokalt, og at utstyrshengeren skal bidra til at logistikken også blir enklere.

Hovedhensikten med utstyrshengeren er å gi veteraner muligheten til friluftaktiviteter i skog og mark, og i fjellet. Utstyret har også vært i bruk under helgesamlinger med villmarks- og hundetreff ved Svea trekkhundsenter STS i regi av Terje Strat. Utstyrshengeren er til utlån med alt nødvendig utstyr til friluftsliv.

Vinter 2021 søkte SIOPS om omdisponering av ubrukte midler fra 2020 for å kjøpe inn en utstyrshenger for Sør-Norge med villmarks- og turutstyr. Søknaden ble innvilget av FVT med inntil kr 190 000 for omdisponering av nevnte midler. Ny henger med mye flott turutstyr ble innkjøpt i desember 2021. Vi fikk også på plass en kanohenger under den samme omdisponeringen. Utstyret ble fraktet til Bodø i mars 2022.

Hengerne er mottatt og registrert vinteren 2022, og utrustet med innkjøpt utstyr. SIOPS legger nå opp til å ha en utstyrshenger stående med base i Steigen i Nordland, og en henger i det sentrale Sør-Norge, sannsynligvis på Bæreia. Hengerne står lagret tørt og godt gjennom året, og med en ansvarlig veteran for ettersyn og vedlikehold av materiell og utstyr. Det er også full mulighet for andre veteranorganisasjoner å låne ut henger med materiell til ulike veteranarrangementer for en symbolsk utleiepris som sikrer vedlikehold og oppdatering av utstyr.

4.10. Førjulstreff for veteranfamilier i Rondane 2021

Vi var lenge optimistiske og planla også i 2021 «Førjulstreff for veteranfamilier 2020» i Rondane første uken i desember sammen med Royal Marines Club (RMC). Dessverre måtte UK RMC i september melde avbud til arrangementet grunnet situasjonen i UK, de strenge korona-restriksjonene, reiserestriksjoner og karantenerregler. Vi fortsatte da å planlegge et rent norsk familiearrangement på Rondane. Deltakere, til sammen 42.

I begynnelsen var det kaldt på fjellet, minus 18 og vind. Det begrenset uteaktivitetene noe, men ikke humøret hos deltakerne. Merethe's juleverksted på Fjellstua var veldig populært, både hos barn, mor og far. På juleverkstedet kunne barna og de voksne lage alt fra pepperkaker (det gikk 17 kg pepperkakedeig), til egen nisselue, flere andre plagg, og ulike typer julegodteri.

Nicholas Heimgard Dreyer, skadd Afghanistan veteran, holdt foredrag om sitt liv, og sine opplevelser, psykiske skader og ikke minst om kampen og veien tilbake til livet. Et foredrag som skapte både engasjement, ettertanke, gjenkjenning og erkjennelse. Nicholas er også med som hovedperson i Simon Strangers roman 304 Dager.

Mellom juletrepynting og andre sosiale aktiviteter fikk vi også høre Chris Stone's foredrag om krigen på Falklandsøyene i 1982, hvor han ble skutt og skadd. Chris som bor i Norge, er en legende i Royal Marines, og har etterhvert også blitt en del av oss i SIOPS. Et spennende foredrag som skapte mye engasjement hos gamle krigere.

Hundekjøring var ved siden av juleverkstedet den mest populære aktiviteten. Skiløypene var dårlige, og det var lite snø, men nok til at hundesledene kunne trekkes opp på høyfjellsplatået.

Videre lærte barna å lage snøhule under kyndig veiledning av veteranen Glenn. Snøbading sto også på programmet. Dette ble også gjort ved hotellet der badstue og basseng ble brukt som oppvarming før man løp ut og rullet seg i snøen. Det ble utstedt diplom til de som deltok.

Hotellens egen Ole Hoelseth ledet på en familietur i en "canyon" med et flott fossefall og poster langs ruten. To vinnerlag fikk hvert sitt helgeopphold på hytte, sponset av Rondane Høyfjellshotell. På førjulsoppholdets siste dag var dekket opp til tradisjonell julemiddag. Der var det også i britisk tradisjon dekket på et eget bord for falne kamerater, og diktet "Fallen Soldiers Table" ble lest opp. På juleverkstedet kunne barna og de voksne lage alt fra pepperkaker, eget godisglass og nisseluer. Her ble det også arrangert tegnekonkurranse.

Staben som ledet gjennomføringen av årets førjulsopphold på Rondane Høyfjellshotell for veteraner med familie hadde bestemt seg for å ha fullt fokus på veteranen og familien. Det å få tid sammen, og kanskje komme hverandre nærmere, fjernt fra hverdagens stress, mas og jag sto sentralt. Rondane har gitt deltakerne minner for livet. SIOPS takker den fantastiske staben med Frank Cato, Nils, Stig, Jan-Edgar, Kristine, Merethe, Terje og Jarle.

4.11. Skimarsj i Telemark kansellert vinter 2022

Planlagt skimarsj i Telemark i tungtvannssabotørens spor vinter 2022 ble kansellert.

4.12. Vintervekst - veterancamp i Varangerbotn, 13. – 18. mars 2022

Vintervekst hadde et todelt mål, med personlig vekst med mestring av feltliv i dette arktiske området og naturopplevelse og sosialt fellesskap. Veteranene, 6 i antall, ankom Kirkenes flyplass søndag 13. mars og kjørte videre til Vesterelva ved Skakkerud, Varangerbotn.

Basen var satt opp ved reingjerdet på Skakkerud. Her er det noen titalls unge reinsdyr som oppholder seg. Dette er halvtamme dyr som ble forlatt av flokken da de var små, og ikke ville klare å overleve alene i naturen. De blir tatt inn i innhegningen i vinterbeitetiden. Fokus på denne delen av aktiviteten var nettopp det å kunne ivareta seg selv under feltforhold vinterstid og å sørge for foring av reinsdyrkalvene. Dermed var også listen lagt litt over vanlig friluftsliv ift. fysisk og psykisk kapasitet hos den enkelte. Viktig her var rutiner i telt og lavvu, feltmessig fyringsvakt, bekledning og forståelse av ivaretagelse av seg selv og laget. Helt i ånden til den norske soldat og veteran, å trå til hvor det trengs, når det trengs.

Det var kjøpt inn pesker (samisk ytterplagg i hollowfill, opprinnelig reinsdyrskinn) til samtlige for Vintervekst. Dette holder varmen når temperaturen kryper ned mot -17 grader eller lavere. I forkant var det sendt ut en aktivitetsbeskrivelse samt pakningsplan for å kunne gjennomføre aktiviteten på en trygg måte. Spesielt viktig var fottøy, bekledning for kropp, hender og hode, soveposer for vinterforhold (se note). En del annen ekstrabekledning, som fotposer og katanker (tykk presset ull) ble også kjøpt inn i tillegg. Prosjektet viste seg å være krevende, ikke bare for litt eldre veteraner, men også for de yngre. Men det gav uforglemmelige opplevelser av mestring, friluftsliv og natur, men også av krevende samarbeid og et godt sosialt fellesskap.

4.13. Reinmating på Finnmarken 27. – 31. mars 2022

Reinmatingen var ment å ha et tredelt mål, personlig vekst og opplevelse for veteranen, og en mer ytre effekt hvor vi viser fram veteranen som ressurs. Det var viktig å bygge bro mellom skadde veteraner og sivilsamfunnet med reindriftsnæringen i sentrum. I tillegg trakk vi inn soldater i førstegangstjeneste for å bygge bro mellom yngre soldater og veteraner. Dette for å vise at det er mye felles, og mye og lære av hverandre, selv med tiår mellom de forskjellige deltakerne.

Stedet for prosjektet var Varangerbotn, og basen var HV-forlegningen Nyborgmoen og med utfart til Garsjøen – Brannslletta som var blant basene for utkjøring av reinfor. I forkant var det sendt ut en aktivitetsbeskrivelse samt pakningsplan for å kunne gjennomføre aktiviteten på en trygg måte. Spesielt viktig var fottøy, bekledning for kropp, hender og hode. I og med at mye av aktiviteten ville foregå i fjellene så var det særdeles viktig at man både hadde riktig utstyr og uniformt utstyr slik at sikkerhet ift. forfrysning var under kontroll og kunne monitoreres. Det var kjøpt inn ekstra vinterbekledning til dette prosjektet også, slik som ullster, ullsåler og kartanker av ull. Utstyret er vanntett, vindtett og med ullsåler i fotposer, kartanker i fotposene og ullster i kartankene så kan man ikke skal fryse, ikke engang ned til -40.

Veteranene, 10 i antall, ankom Kirkenes flyplass søndag 27. mars hvor de hentet ut leiebiler som stod klare. De kjørte samlet til Høybuktmoen, Varangerbotn. Vi hadde fått lånt administrasjonsbygget på rep-leiren til HV-17/206 som base og for overnatting under aktiviteten. I HV-bygget var det både toalett, dusj, oppholdsrom og kjøkken.

Mandag morgen ankom kommandant, OK R. Hoel ved Vardøhus Festning med to soldater. Disse deltok i aktiviteten på lik linje med veteranene og ble innlemmet i fellesskapet. Fokus under denne aktiviteten var nettopp det å kunne ivareta seg selv under feltforhold vinterstid. Her var det viktig med

riktig bekledning under vinterforhold og snøskuterkjøring i terreng for å opprettholde sikkerheten både ift. skader og forfrysning.

Under de to dagene vi aktivt kjørte ut høy spredte vi 5,5 tonn høy til områdene reinen befant seg i, og flere fikk store opplevelser med både rein, elg og snøskuterkjøring i et fantastisk vilt terreng. Veteranenes støtte til reieneierne ble satt veldig stor pris på og veteranene har gjort seg bemerket i Varangerbotn-området på en veldig positiv måte. På denne tiden er reindriftsnæringen avhengig av ekstraforing av reinen på vinterbeite fordi værslaget gjør at mose og lav mange steder ligger under tykke lag med is og skare.

Onsdagen var planen å reise til Hornøya utenfor Vardø for en naturopplevelse ved et av Norges store fuglefjell. På grunn av dårlig vær var båttransporten ut til øya innstilt. Vi fikk da en historisk gjennomgang av Vardøs historie med guiding før lunch på Vardøhus Festning. Vi besøkte også minnestedet for trolldomsdømte i Vardø. Været på strekningen mellom Varangerbotn og Vardø var nok krevende for sjåførene og vi fikk være med på å «bilberging». Ved retur fra Vardø til Nyborgmoen var det rydding, pakking og vask av bygget som stod på tapetet. Bygget så bedre ut da vi dro enn da vi kom. Områdesjef var også veldig fornøyd med våre aktiviteter i nærområdet og var glad for å kunne støtte våre aktiviteter. Vi er mer enn velkomne til å låne Nyborgmoen ved en senere anledning.

4.14. Yoga & ski på Nøsen vinter 2022

På samme måte som mars i 2021 gjennomførte vi også i år denne yogasamlingen på Golsfjellet. Hovedinstruktør var Vibeke Gjeruldsen som vi kjenner fra Oslo Yoga på Sagene, der flere veteraner deltar i yoga-klasse hver mandag. Hensikten med samlingene oppe på fjellet er at man kan kombinere yoga med naturopplevelser og sosialt fellesskap. Denne gangen bidro også det fine været til at oppholdet ble spesielt vellykket. Over tid har vi sett at veteraner som sliter psykisk har stort utbytte av flere typer fysiske aktiviteter, og at yoga er en av de aktivitetene som gir størst utbytte. Grunnen til dette kan være at yoga, i tillegg til fysiske utfordringer mht. styrke og tøyelighet, også krever et betydelig fokus og konsentrasjon. Det var 13 deltakere på samlingen.

4.15. Lokale medlemsinitierte prosjekter 2021/2022

SIOPS har ingen regional eller lokal organisering. Vi er derfor helt avhengig av lokale medlemmer og ildsjeler som kan ta et initiativ lokalt der de bor, for å engasjere andre veteraner “opp og ut.” Vi har derfor hatt en ordning som stimulerer til slik aktivitet ved at det gis økonomisk støtte til ulike lokale aktiviteter for inntil kr 10 000 pr arrangement. Vi stiller da krav til dokumentasjon, budsjett, regnskap og rapportering. Det er ingen penger som går direkte til utbetaling til en veteran uten fremvist bilag, og primært ønsker vi fakturaer som SIOPS kan betale direkte.

Under pandemien har vi vært ekstra pådrivere og også fleksible for å få til lokal aktivitet der det har vært mulig, for å engasjere skadde veteraner og skape et lysglimt i lange perioder med strenge smitteverntregler. Det har derfor blitt brukt ganske mye penger på disse tiltakene. Vi rapporterer ikke på alt, men nevner noen aktiviteter som følger:

- Støtte til båtprosjekt “Opp og ut” i Bergen med noen regattavester
- Støtte til maleriutstilling for skadd veteran i SIOPS lokaler
- Vedprosjekt i Trondheim - utlevert 130 sekker ved til 14 veteranfamilier
- Støttet med bidrag til overnatting ifm United Veterans MC Midland A sitt familiearrangement “Høyt og lavt”
- Støttet veterantreff Sogn og Fjordane med innkvartering og mat
- Støttet veteranfotballandslaget med SIOPS logo på drakter (20+ deltakere)
- Støtte veteranseilas for en skadd veteran med SIOPS og veteranprofilering underveis, støttet bunkring av diesel.
- Støttet sommeravslutning med veteranmiddag i Vardø og Vadsø (6 - 8 deltakere)
- Støttet to hunde- og villmarkscamper ved hhv Langsua og Svea i regi av Terje Strat og STS (6 - 10 deltakere) høsten 2021
- Støttet veteranyoga hos Sagene Yoga på mandager i tre perioder vinter og høst 2021, og vinteren 2022. (Mellom 10 og 14 deltakere)
- Støttet sjakk-initiativ på FVS Bæreia sammen med NVIO
- Støttet Lofoten internasjonale veterancamp 2021
- Støttet Operasjon Romsdalseggen i regi av NVIO Møre og Romsdal
- Støttet hunde- og villmarkscamp ved Flendalen i Trysil 11.-13. Mars 2022 (11 deltakere)

Bilde Bispen, Romsdalen

Bilde STS-Terje Strat

Bilde SIOPS

5. Veteranenes omdømme

Veteraners omdømme er ikke enkelt å vurdere, og det er ikke foretatt noen meningsmålinger om hva den generelle befolkningen tenker om veteraner. Likevel kan vi nok si med relativt stor grad av trygghet at de aller fleste har et godt inntrykk av skadde veteraner og har sympati for vår sak. Saksfeltet fikk nok også en større oppmerksomhet i tilknytning til Exit Afghanistan og at det norske styrkebidraget ble gjenstand for offentlig debatt. Det er å vente at denne debatten ikke kommer til å minske i betydning med den pågående konflikten i Ukraina.

SIOPS er generelt sett på som en seriøs aktør som deltar i den offentlige debatten, og har hatt mange kronikker og innlegg i Forsvarets Forum, og har fått til en debatt med FSAN i Dagens Medisin. Vi kan likevel ikke forvente at alt vi skriver vil komme på trykk, og det er vanskeligere å få inn saker i riksdekkende media, enn i fagpressen. Dette er noe vi og de aller fleste interesseorganisasjoner erfarer.

5.1 Tilstedeværelse i media og deltakelse i samfunnsdebatten - Marie venter på data fra FVT

Vanligvis rapporterer administrasjonen alle publikasjoner som har referert til SIOPS i løpet av året. Dette har vært en ekstratjeneste som Veterantjenesten har ytt for oss, men etter flytting av alt kommunikasjonsansvar til Forsvarets Mediesenter er ikke dette lenger mulig. Ved skrivende tidspunkt har ikke SIOPS tilgang til denne oversikten men har hentet ut at vi var referert til, intervjuet eller kommet på trykk i 61 ulike publikasjoner i forrige landsmøteperiode.

5.2. Nettsider og nyhetsbrev

I løpet av landsmøteperioden har det blitt publisert over 50 artikler på hjemmesiden www.siops.no. Dette er en oppgang på 20 artikler siden forrige landsmøteperiode. SIOPS mottar ukentlig forespørsler fra andre enkeltpersoner og organisasjoner om å dele deres innhold eller promotere arrangementer. Dette tar vi imot, men er restriktive med hensyn til i hvilke kanaler vi velger å dele dette. Det publiseres ofte ikke samme innhold på både nettsider, nyhetsbrev og sosiale medier.

SIOPS sender månedlig ut nyhetsbrev til om lag 1000 mottakere. Mottakerne av nyhetsbrevet inkluderer veteraner, pårørende, politikere, journalister og ansatte i forvaltning og helsevesen.

5.3 Sosiale medier

SIOPS har aktivitet på fire ulike plattformer på sosiale medier: **Facebook, Twitter, Youtube og Instagram**. Vi har i hovedsakelig konsentrert oss om Facebook og Instagram den siste landsmøteperioden. Dette er plattformen der vi når flest veteraner og andre målgrupper, og det er der vi har flest følgere. Vi har nå 1023 følgere på Instagram og 3927 følgere på Facebook. Vi opplever god interaksjon med følgerne på innleggene våre, men som alltid med sosiale medier kan det gjøres enda bedre.

Arbeidet med sosiale medier har nok blitt nedprioritert noe med reduksjonen i antall ansatte i administrasjonen og endring av arbeidsområder, men dette er på vei opp igjen. Vi har postet over 150 ulike innlegg i landsmøteperioden (i skrivende stund). Antallet følgere og engasjementet hos følgerne holder seg stabilt.

5.4. Nytt nasjonalt veteranmonument

Nasjonalt veteranmonument har vært planlagt lenge. Det har vært en av tiltakene i Regjeringens handlingsplan siden 2011 og endelig har man fått opp monumentet. SIOPS har vært delaktig i utformingen av monumentet og har engasjert seg mye i at monumentet både fikk en plassering og et uttrykk som er verdig. Monumentet er en påminnelse om hva som kreves for å forsvare fred, frihet og demokrati, og det er et minnesmerke om dem som ga sitt liv for å forsvare dette. Monumentet kan få stor betydning for etterlatte og pårørende.

6. Forsvaret

Vi har i landsmøteperioden hatt et godt samarbeid med Forsvaret, herunder Forsvarets veteran tjenesete og Forsvarets sanitet og med Forsvarsdepartementet. Dette gjelder også Ombudsmannen for Forsvaret – nå omorganisert til Forsvarsombudet.

Men også på dette området har pandemien redusert aktiviteten og kontakten på flere områder. Tradisjonelt har SIOPS avholdt flere ulike arrangementer, temamøter o.l., hvor også representanter fra Forsvaret og FD har blitt invitert. Det har i perioden vært svært få slike muligheter, og kontakten har derfor hovedsakelig gått gjennom nettmøter, epost og telefon. SIOPS har bidratt med presentasjoner på noen få avslutningssamlinger og CE-kurs i regi av Forsvaret, men også slike samlinger har i stor grad blitt kansellert i landsmøteperioden. SIOPS har deltatt på to digitale møter i Veteranforum i regi av Forsvarets Veterantjeneste (FVT), fordi de planlagte fysiske samlingene hhv i Oslo (sommer) og Bæreia (jul) ble kansellert. Veterankonferansen som var planlagt i Molde i januar 2022 ble avlyst.

Kontakten med Forsvarets avdelinger og de stadig tjenestegjørende har i perioden vært mindre enn normalt grunnet pandemien. Tiltakene med smittevern har vært strenge ved Forsvarets avdelinger, og planlagte arrangementer har også blitt avlyst, eller har blitt gjennomført uten ekstern deltakelse. Det har tidvis vært strenge reiserestriksjoner i Forsvaret. Vi har derfor i perioden ikke kunnet besøke militære avdelinger som normalt.